

Rezime izvještaja guvernera – novembar 2021.

U Izvještaju guvernera za novembar 2021. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2021. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u novembru realizovane su u skladu sa planiranim obavezama, utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2021. godinu.

Prema konačnim podacima MONSTAT-a BDP Crne Gore, u 2020. godini, iznosio je 4.185,6 miliona eura, što predstavlja realni pad BDP-a od 15,3%, u odnosu na 2019. godinu. U prvom kvartalu 2021. godine, prema preliminarnim podacima Monstata ostvaren je realni pad od 6,5%, u drugom kvartalu rast od 19%, a u trećem rast od 25,8% u odnosu na isti kvartal prethodne godine.

Potrošačke cijene su u novembru 2021. godine u odnosu na prethodni mjesec veće za 0,3%, a u odnosu na novembar prethodne godine za 4,4%.

Industrijska proizvodnja je u prvih jedanaest mjeseci 2021. godine u odnosu na isti period prethodne godine zabilježila rast od 4,4%. Rast proizvodnje je ostvaren u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom (9,5%) i sektoru prerađivačke industrije (7,1%), dok je u sektoru vađenja ruda i kamena zabilježen pad (-23,7%).

Broj dolazaka turista prema preliminarnim podacima, u kolektivnom smještaju, u prvih jedanaest mjeseci 2021. godine iznosio je 707.152 što je za 170,9% više u odnosu na isti period prethodne godine. Ukupno je ostvareno 2,9 miliona noćenja, što je za 213,5% više nego u istom periodu 2020. godine.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, u vazdušnom saobraćaju je broj prevezenih putnika na aerodromima u prvih devet mjeseci 2021. godine u odnosu na isti period prethodne godine povećan za 145,5%, a prevoz robe za 53,2%. Broj prevezenih putnika u željezničkom saobraćaju je povećan za 14,4%, a prevoz robe smanjen za 27,6%. Broj prevezenih putnika u drumskom saobraćaju je povećan za 23%, dok je prevoz robe povećan za 5,5% u odnosu na isti period prethodne godine.

U šumarstvu je u prvih jedanaest mjeseci 2021. godine, proizvedeno ukupno 149.369 m³ šumskih sortimenata, što je za 46,6% niže nego u istom periodu 2020.

godine. Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, građevinarstvo je u prvih devet mjeseci 2021. godine zabilježilo pad vrijednosti izvršenih građevinskih radova od 3,6% i rast efektivnih časova rada od 1,7% u odnosu na isti period 2020. godine.

Prosječan broj zaposlenih u novembru 2021. godine iznosio je 209.323 lica, što je za 3,1% više u odnosu na prethodni mjesec, i za 27,8% u odnosu na novembar 2020. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u novembru 2021. godine iznosio 55.956 što predstavlja rast od 1,3% u odnosu na prethodni mjesec, a u odnosu na novembar 2020. godine rast od 18,9%.

Ukupan broj privrednih subjekata koji se u Centralnom registru privrednih subjekata vode kao aktivni, a koji u Centralnom registru transakcionih računa imaju aktivne račune na 30. 11. 2021. godine, bio je 52.479 od kojih je 15.582 ili 29,7% bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih privrednih subjekata je veći za 1%, dok je u poređenju sa istim mjesecom 2020. godine rast iznosio 3%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa privrednih subjekata je na kraju novembra 2021. godine iznosio 843,6 miliona eura, i bio je veći za 0,7% na mjesečnom nivou, a na godišnjem nivou 20,4%.

Od ukupnog broja blokiranih privrednih subjekata na 30. 11. 2021. godine (15.582) u neprekidnoj blokadi do 365 dana bilo je 1.558 privrednih subjekata čija blokada je iznosila 60.917.487,89 eura što čini 7,2% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata, dok je u neprekidnoj blokadi duže od 365 dana bilo 14.024 privrednih subjekata sa iznosom blokade od 782.696.817,49 eura što čini 92,8% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata.

Koncentracija duga na dan 30. 11. 2021. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih blokiranih privrednih subjekata (0,06% ukupno evidentiranih blokiranih privrednih subjekata), odnosilo 24,% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 blokiranih privrednih subjekata (0,3% ukupno blokiranih privrednih subjekata) učestvovalo je sa 45,9 % u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Ukupna aktiva banaka na kraju novembra 2021. iznosila je 5,31 mlrd. eura, što na godišnjem nivou predstavlja rast za 677,9 miliona eura, ili 14,6%. U strukturi aktive dominantno mjesto zauzimali su krediti, koji su na kraju novembra 2021. godine iznosili 476,3 miliona eura i ostvarili su rast od 1% u odnosu na prethodni mjesec, dok su u odnosu na novembar prethodne godine ostvarili rast od 7,1%.

U strukturi pasive, dominantno učešće od 78,8% zauzimali su depoziti. Depoziti u bankama u novembru 2021. godine iznosili su 4.180,9 miliona eura, i zabilježili su mjesečni rast od 3%, dok u odnosu na novembar 2020. godine bilježe rast od 24,3%. Ukupan kapital banaka na kraju novembra 2021. godine iznosio je 620,5 miliona eura, i u odnosu na prethodni mjesec viši je za 0,2%, dok je u odnosu na isti period prethodne godine niži za 0,9%.

Krediti banaka koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju novembra 2021. godine iznosili su 157,9 miliona eura i u odnosu na prethodni mjesec zabilježili su rast od 3,9%, dok u odnosu na novembar 2020. godine bilježe pad od 26,8%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju novembra 2021. godine iznosili su 207,8 miliona eura i činili su 6% ukupnih kredita. U odnosu na prethodni mjesec, nekvalitetni krediti banaka zabilježili su rast od 6,9%, dok su na godišnjem nivou bili veći za 8,3%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju novembra 2021. godine iznosila je 5,69%, i bila je za 0,02 p. p. niža u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj novembra 2020. godine zabilježila pad od 0,13 p. p. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u novembru 2021. godine iznosila je 5,19%, i bila je na 0,19 p. p. viša nego u prethodnom mjesecu, dok na godišnjem nivou bilježi rast od 0,05 p. p. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa iznosila je 0,34% na kraju novembra 2021. godine i u odnosu na kraj prethodnog mjeseca nije zabilježila promjenu, dok je u odnosu na isti period prethodne godine bila niža za 0,05 p. p.

Obavezna rezerva banaka iznosila je 219,7 miliona eura na kraju novembra 2021. godine, i bilježi rast od 6,2 miliona eura ili 2,9% na mjesečnom nivou, dok je u odnosu na isti period prethodne godine veća za 41,7 miliona eura ili 23,5%. Tokom novembra 2021. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 62,1%, dok je na računu Centralne banke u inostranstvu izdvojeno 37,9%.

Bruto premija osiguranja je iznosila 90,3 miliona eura za prvih jedanaest mjeseci 2021. godine. U njoj strukturi dominiraju premije neživotnog osiguranja (81%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (19%).

Ostvareni promet na Montenegroberzi tokom jedanaest mjeseci 2021. godine iznosio je 45,8 miliona eura, ostvaren je kroz 1.505 transakcija i u odnosu na isti period prethodne godine bio je veći 1,6 puta. Tržišna kapitalizacija na dan 30. 11.

2021. godine iznosila je 3.136 miliona eura, i na mjesečnom nivou bilježi pad od 1,4%, dok na godišnjem nivou bilježi pad od 1,9%.

Berzanski indeks MONEX, čija je vrijednost na kraju novembra 2021. godine bila 10.563,62 indeksnih poena, bilježi pad od 6,1% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je na godišnjem nivou zabilježio rast od 7,3%. Indeks MNSE10 iznosio je 763,59 indeksnih poena i bilježi pad od 1,8% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok u odnosu na novembar prethodne godine bilježi rast od 20,6%.

Izvorni prihodi budžeta za jedanaest mjeseci 2021. godine, prema preliminarnim podacima Ministarstva finansija i socijalnog staranja, iznosili su 1,66 milijardi eura i bili su na nivou planiranih, dok su u odnosu na uporedni period prethodne godine bili veći za 14,3%. Budžetski rashodi iznosili su 1,74 milijarde eura i bili su manji za 6,1% i u poređenju sa periodom januar-novembar 2020. godine i u poređenju sa planiranim rashodima. Budžetski deficit iznosio je 75,8 miliona eura ili 1,6% procijenjenog godišnjeg BDP-a.

Na kraju septembra 2021. godine, državni dug (bruto) je iznosio 4.076,2 miliona eura ili 83,5% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug se odnosilo 417,3 miliona eura ili 8,6% BDP-a, a na spoljni dug 3.658,9 miliona eura ili 74,9% BDP-a. Neto državni dug iznosio je 72,8% BDP-a.

U novembru su nastavljene aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Između ostalog, održana je konstitutivna sjednica Radne grupe za pregovaračko poglavlje 9 – Finansijske usluge, povodom predstojećih obaveza. Izvršena je godišnja ocjena tzv. celeksa za pregovaračko poglavlje 9. Takođe, održan je i drugi sastanak radne grupe za pregovaračko poglavlje 17 – Ekonomska i monetarna unija. Ostvareno je učešće u dijalogu na visokom nivou između CBCG i Evropske centralne banke. U novembru je započet višekorisnički projekat *IPA 2019* iz oblasti međunarodne trgovine uslugama, koji je nastavak prethodnog projekta *IPA 2017*. Na zahtjev Ministarstva ekonomskog razvoja, nacionalnog koordinatora sprovođenja principa Akta o malim preduzećima (*Small Business Act – SBA*), dostavljene su dodatne informacije koje se tiču dimenzije 6 - Pristup finansijama.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u novembru.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu.